

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lutego 2018 r.

Sąd Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Jolanta Szczęsna
Protokolant:	Stażysta Paulina Bernacka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 lutego 2018 r. w T.

sprawy z powództwa Powiatowego Rzecznika Konsumentów działającej na rzecz konsumenta A. P. (1)

przeciwko

(...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

o ustalenie nieważności umowy

1. ustala nieważność umowy o świadczeniu usług telekomunikacyjnych, zawartej pomiędzy konsumentem A. P. (1), a pozwanym (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w W. w dniu 21 marca 2016 roku w T.;

2. ustala, że konsument A. P. (1) nie jest zobowiązany do zapłaty na rzecz pozwanego żadnych świadczeń pieniężnych związanych z zawarciem opisanej w punkcie 1 wyroku umowy;

3. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 270 zł (dwieście siedemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania;

4. nakazuje pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa (kasy Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim) kwotę 30 zł (trzydzieści złotych) tytułem opłaty od pozwu, której strona powodowa nie miała obowiązku uiszczenia.

UZASADNIENIE

Powiatowy Rzecznik Konsumentki A. Ł., działająca na rzecz konsumenta A. P. (1) wniosła do Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim powództwo o ustalenie nieważności umowy o usługi telekomunikacyjne, zawartej pod wpływem błędu z pozwanym (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w W.; ustalenie, że konsument nie jest zobowiązany do zapłaty na rzecz pozwanego żadnych świadczeń pieniężnych z tytułu przedmiotowej umowy oraz o zasądzenie kosztów postępowania. Na uzasadnienie powództwa podała, że pozwany, działający przez swojego przedstawiciela wprowadził konsumenta w błąd, podając, że jest pracownikiem (...) S.A. i zaoferował niższe ceny usług niż dotychczasowe, w wyniku czego konsument podpisał umowę z pozwanym w przeświadczeniu, że dotyczy ona obniżenia abonamentu przez dotychczasowego operatora, a nie zawarcia nowej umowy z inną firmą. Konsument, niezwłocznie po zorientowaniu się, że doszło do wprowadzenia go w błąd, złożył w ustawowym terminie oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu, czego pozwany nie uznał, żądając opłat z tytułu podpisanej umowy.

/vide: pozew k. 2 - 3 akt/.

Pozwany N. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda kosztów procesu. Zarzucił pozwanego, że konsument został prawidłowo poinformowany o nazwie firmy oraz fakcie, że przystępuje on do nowej umowy. Podkreślał, że dostarczone konsumentowi dokumenty zawierały logo i nazwę pozwanego, a nie O., jak również oświadczenie o możliwości odstąpienia od umowy w ustawowym terminie.

/vide: odpowiedź na pozew, k. 27 - 33 akt oraz pisma pozwanego złożone w toku postępowania/.

Sąd Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim przeprowadził postępowanie dowodowe z dokumentów, zeznań świadków i przesłuchania stron.

Na tej podstawie Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

W dniu 21 marca 2016 roku konsument A. P. (1) podpisał dokumenty, skutkujące zawarciem umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych z pozwanym. Nastąpiło to po rozmowie telefonicznej za pośrednictwem call-center z przedstawicielem pozwanego. W dniu 14 kwietnia 2016 roku konsument zażądał anulowania umowy twierdząc, że został wprowadzony w błąd, gdyż zapewniano go jedynie o obniżeniu abonamentu, w związku z czym był przekonany, że ma do czynienia z dotychczasowym operatorem. W dniu 18 kwietnia 2016 roku konsument złożył pisemne oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych zawartej pod wpływem błędu umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych i zażądał jej unieważnienia. Konsument nie odebrał wysłanego mu kurierem aparatu telefonicznego, nie aktywował usługi i nie regulował należności z tytułu w/w umowy. Pozwany w piśmie z dnia 20 kwietnia 2016 roku poinformował konsumenta, że upłynął już 14 - dniowy termin na odstąpienie od umowy i na tej podstawie odmówił anulowania umowy.

/vide: umowa i pozostałe dokumenty k. 8 - 16, 39 - 52, 79 - 80 akt/.

Zawarcie umowy nastąpiło w ten sposób, że do konsumenta zadzwonił przedstawiciel powoda / działający na podstawie umowy agencyjnej z firmą P.H.U. (...) D. K./, informując o możliwości obniżenia abonamentu. Proponował konsumentowi niższy abonament, nie wyjaśniając szczegółowo konsekwencji, związanych z zawarciem umowy. Następnie kurier dostarczył dokumenty, które konsument podpisał nie czytając. Konsument A. P. (1) to osoba starsza, twierdził, że był przekonany, iż dokumenty dotyczą obniżenia abonamentu przez dotychczasowego operatora. Dopiero, gdy zatelefonowano do niego z firmy (...), zorientował się, że doszło do omyłki, zaś działanie pozwanego zmierzało do wprowadzenia go w błąd, co do faktu, z kim i jaką umowę zawarł; że nie chodziło o obniżenie abonamentu z dotychczasowym operatorem, lecz że faktycznym zamiarem przedstawiciela pozwanego było nakłonienie go do zawarcie nowej umowy. O zamiarze tym świadczył fakt, że przedstawiciel pozwanego znał jego numer telefonu; podczas rozmowy z nim wyeksponował korzyści związane z obniżeniem abonamentu, natomiast nie poinformował, że będzie się to wiązać z zawarciem nowej umowy z innym operatorem i przeniesieniem numeru stacjonarnego do innego usługodawcy. Przedstawiciel pozwanego wiedział o tym, że konsument ma już umowę abonamentową z innym operatorem, skoro oferował obniżkę już istniejącego abonamentu.

Konsument A. P. (1) zwrócił się o pomoc do Powiatowego Rzecznika Konsumentów w T. oraz złożyła w ustawowym terminie, w dniu 18 kwietnia 2016 roku pisemne oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli, złożonego pod wpływem błędu. Pozwany nie wyraził zgody na odstąpienie od umowy z uwagi na upływ 14 - dniowego terminu na odstąpienie bez podania przyczyn.

/vide: przesłuchanie stron, ograniczone do przesłuchania konsumenta k. 86 akt, zeznania świadków P. K. i A. P. (2) k. 92 - 93 v. akt/.

Oceniając zeznania świadków przez pryzmat zasady swobodnej oceny dowodów /art. 233 § 1 i 2 k.p.c./ Sąd uznał, że nie sposób dokładnie odtworzyć treści rozmowy, jaką odbył przedstawiciel pozwanego z konsumentem, a która była podstawą do dostarczenia mu dokumentów umowy, tzn. czy istotnie zapewniał on, że dział jako przedstawiciel

pozwanego i że konsekwencją podpisania umowy będzie przeniesienie numeru telefonu stacjonarnego do innego operatora. Z całokształtu okoliczności, w tym faktu, że przedstawiciel ten działał na podstawie umowy agencyjnej i nie został zaoferowany dowód z jego zeznań, należało przyjąć wersję konsumenta. Ciąg dalszych wydarzeń tzn. przyjęcie i podpisanie dokumentów umowy, oświadczenie o braku woli przekazania numeru do innego operatora, nie odbieranie telefonu, deklaracja o braku zastrzeżeń do usług firmy (...) /patrz: k. 12 i 19 akt / przemawiały za tym, że albo przedstawiciel pozwanego świadomie wprowadził konsumenta w błąd, albo tak poprowadził rozmowę, aby wyeksponować fakt obniżenia abonamentu, bez wyjaśnienia mu konsekwencji związanych z podpisaniem nowej umowy. Mając w dodatku fakt, że to przedstawiciel pozwanego zadzwonił na jego prywatny numer oraz podeszły wiek konsumenta mogło to wprowadzić go w błąd.

Mając na uwadze poczynione ustalenia faktyczne Sąd zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 63³ kodeksu postępowania cywilnego w sprawach o ochronę konsumentów powiatowy /miejski/ rzecznik konsumentów może wytaczać powództwa na rzecz obywateli, a także wstępować za zgodą powoda, do postępowania w tych sprawach w każdym jego stadium. Konsument A. P. (1) zgłosił wniosek do Powiatowego Rzecznika Konsumentów A. Ł., ta zaś wystąpiła z przedmiotowym powództwem na jej rzecz.

Zgodnie z brzmieniem przepisu art. 189 kodeksu postępowania cywilnego powód może żądać ustalenia przez Sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Wynika z niego konieczność zaistnienia dwóch przesłanek powództwa o ustalenie: 1) interesu prawnego w ustaleniu istnienia lub nieistnienia oraz 2) stosunku prawnego lub prawa. Sąd ma obowiązek badania z urzędu istnienia interesu prawnego w każdym stanie sprawy.

W niniejszym pozwie powód powołał się na nieważność umowy, zaś celem powództwa było wyeliminowanie kwestionowanej umowy z obrotu prawnego. Orzecznictwo SN dopuszcza takie żądanie w ramach przepisu art. 189 k.p.c. /patrz: orzeczenie z dnia 24 maja 1995 roku, I CRN 61/95, nie publikowane/.

Powód miał interes prawny w złożeniu przedmiotowego powództwa. Tolerowanie sytuacji, w której konsument zmuszony był ponosić finansowe skutki kwestionowanej umowy, bądź też mógł w każdej chwili oczekiwać wezwania do zapłaty kreowało dla niej stan niepewności prawnej. Była to niepewność obiektywna, a nie tylko subiektywna.

/podobny pogląd prezentowany jest powszechnie w doktrynie prawa,, patrz np. : komentarz do kodeksu cywilnego pod redakcją K.Piaseckiego, Wydawnictwo C.H. Beck . Warszawa 1996r. tom I str. 642/.

Bezspornym w niniejszej sprawie było zawarcie przez konsumenta A. P. (1) umowy o świadczenie usług abonamentowych z pozwanym oraz złożenie przez niego następnie oświadczenia o uchyleniu się od skutków założenia oświadczenia woli pod wpływem błędu, wywołanego przez pozwanego.

Kluczową dla rozstrzygnięcia sprawy była ocena skuteczności oświadczenia złożonego przez konsumenta.

Zgodnie z brzmieniem przepisu art. 84 § 1 kodeksu cywilnego w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć; ograniczenie to nie dotyczy czynności prawnej nieopłaconej.

Ponadto można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (błąd istotny) /§ 2 art. 84 k.c./.

Jeżeli błąd wywołała druga strona podstępnie, uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu może nastąpić wtedy, gdy błąd nie był istotny, jak również wtedy, gdy nie dotyczył treści czynności prawnej. /art. 86 § 1 k.c./.

W kontekście zebranego w sprawie materiału dowodowego nie budziło wątpliwości Sądu orzekającego, że pozwany zdobył dane konsumenta, następnie zaś, działając przez swojego przedstawiciela zadzwonił do niego do domu oferując mu niższą stawkę abonamentową, przez co świadomie wprowadził go w błąd, wywołując przeświadczenie rozmówcy, że reprezentuje dotychczasowego operatora, zaś podpisanie dokumentów związane jest jedynie z obniżeniem opłat abonamentowych.

W tym miejscu godzi się wspomnieć, że zgodnie z art. 758 § 1 kodeksu cywilnego agent zobowiązuje się w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, do stałego pośredniczenia, za wynagrodzeniem, przy zawieraniu z klientami umów na rzecz dającego zlecenie przedsiębiorcy albo do zawierania ich w jego imieniu. Przedstawiony powyżej przebieg rozmowy przedstawiciela agenta z konsumentem usprawiedliwiał jego dalsze zachowanie. Konsument mianowicie nie czytając dokładnie dostarczonych mu dokumentów i działając pod presją czasu podpisał je i dopiero telefon od dotychczasowego operatora skłonił go do szczegółowej analizy dokumentów, w wyniku czego złożyła oświadczenia o odstąpieniu od zawartej umowy z powołaniem się na błąd oświadczenia woli. Wbrew twierdzeniom pozwanego dostarczone dokumenty nie eksponowały innej szaty graficznej, koloru, ani logo nowego operatora. Kopie umowy i wzoru oświadczenia o odstąpieniu od umowy, dostarczone przez pozwanego były czarno – białe, zaś kolorowe były jedynie podkreślenia poczynione przez pozwanego na użytek procesowy. Nie bez znaczenia był podeszły wiek konsumenta.

Konsument złożył oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli, złożonych innej osobie pod wpływem błędu z zachowaniem pisemnej formy oraz ustawowego, rocznego terminu liczonego od daty wykrycia błędu /art. 88 § 1 i 2 k.c./. Zarówno sposób przedstawienia oferty jak i realizacja czynności podpisania umowy prowadziły bezsprzecznie do wniosku, iż doszło do abuzywności formalnej upoważniającej do złożenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia o zawarciu umowy. / podobnie wypowiedział się Sąd Rejonowy dla Wrocławia Śródmieście w wyroku z dnia 13 stycznia 2015 roku, sygn. akt VIII 2000/13/.

Jak wskazano w doktrynie, błąd sensu stricto polega zwykle na fałszywym wyobrażeniu o właściwościach przedmiotu transakcji, powodującym, że oświadczenie odpowiada rzeczywistej woli składającego. Błąd odnosi się - nie wyłączając sfery motywacyjnej - do treści czynności prawnej, gdy jest z nią ściśle powiązany, to znaczy dotyczy któregośkolwiek chociażby elementu składającego się na jej treść, a nie wyłącznie tych, które jej treścią nie są objęte. Wynika z tego, że błąd może dotyczyć nie tylko essentialia negotii umowy. (tak: S. R. w Komentarzu do art. 84kc, komentarz LexisNexis 2011, cyt za: Lex OMEGA dla Sądów 2015).

Odnosząc powyższe do stanu faktycznego niniejszej sprawy podnieść należało, że błąd konsumenta był błędem istotnym, bowiem dotyczył on osoby kontrahenta - firmy telekomunikacyjnej, z którą powód zawierał umowę. Był on przekonana, że zawiera umowę z operatorem, który dotychczas dostarczał mu usługi telekomunikacyjne, podpisania nowej umowy wiązać się miało jedynie z obniżeniem abonamentu. Jak już wskazano – błąd ten był spowodowany działaniem pozwanego.

W ocenie Sądu błąd co do kontrahenta umowy zawieranej przez konsumentów należało traktować jako błąd istotny, bowiem wybór podmiotu, z którym zawierana jest umowa opiera się na zaufaniu konsumenta do konkretnego podmiotu i stanowi część składową podstawowego oświadczenia woli konsumenta (essentialia negotii), zważywszy, że umowa miała wiązać strony przez dłuższy okres czasu. Zdaniem Sądu w takich okolicznościach wybór kontrahenta / przeniesienie numeru telefonu/miał istotne znaczenie.

Gdyby nawet założyć, że wskazany błąd wykracza poza zakres błędu istotnego, to podnieść należy, że skoro błąd konsumenta został wywołany przez pozwanego w sposób podstępny, to nawet błąd nieistotny zgodnie z art. 86 § 1 k. c. pozwalał mu na uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli.

Tym samym konsument, w imieniu którego Powiatowy Rzecznik Konsumentów wytoczył powództwo mógł skutecznie uchylić się od skutków złożenia oświadczenia woli w trybie art. 84 – 88 k. c. Z chwilą skutecznego uchylenia się od skutków oświadczenia woli, umowa zawarta pomiędzy stronami stała się nieważna.

/patrz: podobne rozstrzygnięcie i uzasadnienie w wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach, z dnia 13 kwietnia 2016 roku, sygn. akt III Ca 2091/15/.

W konsekwencji Sąd stwierdził nieważność przedmiotowej umowy.

Konsekwencją takiej konkluzji było ustalenie w pkt 2 wyroku, że konsument A. P. (1) nie jest zobowiązany do zapłaty na rzecz pozwanego żadnych kwot związanych z zawarciem przedmiotowej umowy.

O kosztach Sąd orzekł, stosownie do reguły, że strona przegrywająca jest obowiązana zwrócić przeciwnikowi koszty procesu /art. 98 i nast. k.p.c./. W oparciu o powyższe Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 270 zł, tytułem wynagrodzenia pełnomocnika procesowego, stosownie do obowiązującego w dacie wszczęcia procesu Rozporządzenia Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Ponadto Sąd nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu P. kwotę 30 zł, tytułem opłaty od pozwu, której Powiatowy Rzecznik Konsumentów nie miał obowiązku uiszczać, zgodnie z 96 ust. 1 pkt 7 Ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Sędzia Jolanta Szczęsna